

Strategi og økonomiplanseminar 2024

- Sammenfatning av workshop og diskusjon

Sammendrag av utfordringer og muligheter

Utfordringer

- **Demografisk utvikling:** Eldrebølgen skaper behov for tilrettelegging for eldre, slik at de kan bo hjemme lenger. Det er nødvendig å finne løsninger for dette.
- **Arbeidskraft:** Det er utfordringer med rekruttering av arbeidskraft. Utlysningstekster kan være lite inviterende, og kommunen må vurdere om kravene er for høye og om det ekskluderer potensielle søkere.
- **Sykefravær:** Høyt sykefravær kan være et problem, og det kan være behov for økt bemanning for å redusere dette.
- **Boligmangel:** Det er nødvendig å finne virkemidler for å imøtegå boligmangel og utvikle strategier for nye løsninger
- **Frivillighet:** Det er viktig å styrke samarbeidet med lag og foreninger for å skape trivsel og engasjement i bygdene.
- **Kollektivtransport:** Det er behov for å forbedre kollektivtilbudet for å gjøre kommunen mer attraktiv som bosted.
- **Økonomi:** Kommunen opplever økonomiske utfordringer og må finne løsninger for å stabilisere økonomien.

Muligheter

- **Interkommunalt samarbeid:** Det er muligheter for å samarbeide med andre kommuner for å bevare ressurser og styrke tjenester.
- **Frivillighet:** Å satse på frivilligheten kan bidra til å skape et mer robust samfunn og øke livskvaliteten.
- **Planlegging:** En strategiplan kan bidra til å identifisere og implementere tiltak for bærekraftig utvikling og for å bli en bostedskommune.
- **Gjenbruk av kommunale bygg:** Det er potensial for gjenbruk av bygninger som kan støtte samfunnsutviklingen.
- **Kompetanseutvikling:** Å tiltrekke og beholde kompetanse, spesielt blant unge og studenter, kan styrke kommunen.
- **Meningsfulle liv for unge voksne:** Fokusering på hva som kan skape meningsfulle liv for personer mellom 20-50 kan bidra til å holde dem i kommunen.
- **Styrke helse- og omsorgstjenester:** Forbedring av helse- og omsorgstjenester kan øke innbyggernes livskvalitet og tiltrekke nye innbyggere.

Oppsummert

Tjeldsund står overfor flere betydelige utfordringer, spesielt knyttet til demografiske endringer og arbeidskraft. Samtidig finnes det en rekke muligheter for utvikling og samarbeid som kan bidra til å styrke lokalsamfunnet. Fokusering på interkommunalt samarbeid, frivillighet, kompetanseutvikling, boligutvikling og tilrettelegging for eldre kan være nøkkelen til å møte utfordringene og skape en bærekraftig fremtid for kommunen.

Notater fra gruppearbeid – utfordringer og muligheter

Gruppe 1

- Næringsstrategi/strategiplan
- Samarbeide for å beholde ressurser – også interkommunalt samarbeid
- Kompetanse og kapasitet – skaffe og beholde
- Virkemidler for å imøtegå boligmangel
- kollektiv&/transporttilbud
- Satse på frivilligheten
- Gjenbruk av kommunale bygg
- Generasjonsmøte

Gruppe 2

- Eldrebølgen – hva skal til for at eldre skal kunne bo lengre hjemme?
- Arbeidskraft – utlysningstekster, er vi for lite inviterende og åpen? Har vi for høye krav? Ekskluderer vi noen? Gjør vi det samme som alle rundt oss? Burde vi gjøre ting på en annen måte?
- Sykefravær – skal det økt grunnbemanning til for å redusere sykefraværet? Medvirkning i egen jobb
- Leie til eie
- Kommunen burde støtte mer om til lag og foreninger for å skape trivsel i bygdene
- Finne ut hva som skal til for å skape meningsfulle liv for alle mellom 20-50? Hva kan vi gjøre?
- Hvordan kan vi få egne barn til å bli værende i kommunen? Eller komme tilbake?

Gruppe 3

- Hvordan bli en bostedskommune og ikke en pendlerkommune – beholde og rekruttere kompetanse – være i forkant med planlegging
- Fokus på inntekter
- Plan for bruk av frivillighet – inkludere bygder på en positiv måte
- Ikke skyve fra oss de som ønsker å bidra
- Snu imaget for å få frem det positive som skjer
- Styrke beredskapen
- Mer robuste helse og omsorgstjenester
- Være litt mer fremme i skoene og se på hvilke muligheter vi har
- Styrke interkommunale samarbeid
- Slutte å snakke om at kommunen har dårlig økonomi
- Tilpasse driften til demografisk utvikling

Gruppe 4

- Legge til rette for etablering av arbeidsplasser for unge og studenter.
- Arealplaner – må jobbe med og ferdigstilles
- Bidra til at infrastruktur-ressurser kommer på plass, kraft, vann og avløp
- Sørge for et godt kollektivtilbud

Temadiskusjoner

Nærings- og boligutvikling

Sammendrag fra alle gruppene

- **Næringsutvikling:** Vi må være en aktiv kommune som har regelmessig dialog med næringslivet, har en strategisk næringsplan som er tydelig i prioritering av mål og strategier og utarbeidet i samarbeid med næringslivet, og vi er en kommune som regulerer og avsetter areal til næringsformål.
- **Bo- og arbeidsregion:** Flere etableringer i regionen som vil være positiv for Tjeldsund, utbygging av E10 knytter regionen sterkere sammen, se på mulighetene av interkommunale samarbeid og fokuserer på arbeidsplass nr.2. Bedre kollektivtilbud i kommunen og regionen slik at det blir enklere å komme seg mellom by og tettsted.
- **Tilrettelegging for boliger og økning i boligmassen:** Bruke nye økonomiske virkemidler og Husbanken mer effektivt (f.eks. startlån), være bevisst hvor boligfelt etableres, markedsføring, regulere boligfelt, retningslinjer for enkle bruksendringer, f.eks. fra fritidsbolig til enebolig – boligpolitisk handlingsplan.

Notater fra gruppearbeid

Hvordan skal næringsutvikling prioriteres?

- Markedsføring, begeistring ovenfor næringslivet - en aktiv kommune er en nøkkelfaktor. "Begeistringsrådgiver"
- Aktiv dialogmøte (-r) med næringslivet/bedriftene
- Ha et tydelig mål og strategi – etablere og oppdatere denne jevnlig i samarbeid med næringslivet
- Sette av og regulere areal
- Hvor skal næringsutvikling prioriteres
- Kritisk til hva vi tilrettelegger for – at det gir arbeidsplasser
- Legge til rette for at de med kapital er villige til å ta risiko
- Kluster-tenking - gjensidig avhengighet
- Bevissthet rundt at vi lykkes best er der man har lyktes fra før - "historisk betont".

Helhetlig bo og arbeidsregion

- Interkommunalt samarbeid er viktig
- Hvordan håndtere "konkurransen"?
- Skaffe – og oppdatere kunnskap – om behovene i regionen.
- Kollektivtilbud som muliggjør å arbeide ett sted og bo ett annet
- Ta vare på egne ungdom – ha de lyst til å komme hjem
- Være konkurransedyktige
- Jobb nr 2 er viktig ved etablering
- Begrepet "korte avstander" i området/regionen har en annen betydning innad i kommunen?

Hvordan tilrettelegge for rette folk i rett bolig?

- Økonomisk utfordring – vanskelig å sette seg i gjeld når leilighet koster mye mer
- Kulturelt? Sprek nok til å bo i enebolig så blir vi der..
- Hvilke typer boliger har vi for vanskeligstilte
- Gjennomgangsboliger?

Hvordan øke boligmassen?

- Gjøre bruksendring enkelt (fra fritid til bolig)
- Bruke "nye" økonomiske virkemidler /kommunale garantier (?)
- Bruke Husbanken mer (øke til 40 mill) - Husbanken til KST

- Tilpasse oss Husbankforskriften
- Bevissthet rundt hvor vi legger til rette for nye boligfelt
- Strategi ift fritidshus, kortidsutleie
- Tilrettelegge for “frigjøring” av eneboliger – mange brukes lite

Framtidens skole og barnehage

Sammendrag fra alle gruppene

- **Helhetlig samfunn:** Tilgang på boliger og arbeidsplasser er viktig for å tiltrekke tilflyttere og øke barnetallet.
- **Barnehageplasser:** Forutsigbarhet med løpende opptak sikrer plass i barnehagene.
- **Bemanning:** Rullering av spesifikk kompetanse og økt bemanning for å beholde kompetanse, redusere sykefravær og øke trivsel.
- **Kapasitetsutvidelse:** Økt bemanning gir flere barnehageplasser og tilpasning etter behov.
- **Gode skoler:** Tjeldsund har gode skoler og positive foreldreundersøkelser i barnehagene.

Notater fra gruppearbeid

- Vi må se en helhet i kommunen/vårt nærsamfunn. Vi er avhengige av alle ledd. Eks: tilgang på boliger og arbeidsplasser for å få tilflyttere og øke barnetallet i kommunen
- Forutsigbarhet på barnehageplasser. Flytter folk til Tjeldsund kommune skal de vite at det er plass i barnehagene. Vi har løpende opptak
- Kan vi rullere på bemanning i forhold til vikarer og spesifikk kompetanse (spesialpedagogikk, faglærer osv.?) Da får man brukt kompetansen på best mulig måte, på rett plass til rett tid. Kan dette være en positiv gode at folk får jobbet med det de brenner for?
- Øke bemanning for å beholde kompetanse, motvirke sykefravær, skape trivsel og gi ansatte mulighet til å gjøre den jobben de er ansatt og utdannet til å gjøre (ikke være «potet» for å dekke opp der det trengs).
- Vi har mulighet til å bemanne opp i barnehagene som gir oss flere barnehageplasser, og som gjør at vi kan bemanne opp etter behov
- Vi har gode skoler i Tjeldsund, samt gode resultater fra foreldreundersøkelsen i barnehagene

Framtidens helsetjenester

Sammendrag fra alle gruppene

- **Aldrende befolkning:** Kommunen må tilpasse tjenestene for å møte behovene til en økende aldrende befolkning som ønsker å bo hjemme. Det er viktig å benytte frivillige i tjenesteytingen og å ha fokus på hvilke tjenester som skal prioriteres. Forebyggende tiltak og tverrfaglige team kan bidra til bedre mestring i hverdagen.
- **Rekruttering og arbeidsforhold:** Det er utfordrende å rekruttere nok personell, og det er behov for bedre arbeidsfordeling, økt grunnbemanning, og personalpool for å håndtere sykefravær. Det er også viktig å satse på ungdomsrekruttering og å utnytte eksisterende kompetanse bedre.
- **Samarbeid og ressursutnyttelse:** Interkommunalt samarbeid er nødvendig for å håndtere ressursmangel, spesielt når det gjelder sykehjemsplasser. Samarbeid på tvers av kommune- og fylkesgrenser kan bidra til bedre tjenester. Kommunen bør også

fokusere på realitetsorientering blant innbyggerne og politikerne for å forstå utfordringene og ressursbehovet.

- **Forebygging og tilrettelegging:** Økt fokus på forebygging av utenforskap, tilrettelegging for aktivitet, og å skape aldersvennlige samfunn er nødvendig. Det er viktig å tilrettelegge for rimelige boliger og å utvikle bofellesskap som kan forlenge tiden hjemme for eldre.
- **Tjenesteprioritering:** Kommunen må ha et bredere spekter av differensierte tjenester for å møte behovene til befolkningen, med fokus på å skape trivsel og redusere sykefravær blant ansatte. Behovet for å tilpasse tjenestene til en aldrende befolkning og å utnytte frivillige ressurser er også sentralt.

Notater fra gruppearbeid

Gruppe 3.

- Kommunen må ta inn over seg at den aldrende befolkningen øker og tilpasse tjenesten etter det. Folk ønsker å bo hjemme.
- Benytte de frivillige som ønsker å delta
- Større fokus på hvilke tjenester man skal gi og hva som skal prioriteres.
- Ha et bredere spekter av tjenester. Flere terskler på mestringstrappa. Mer differensierte tjenester.
- Fokus på at folk ønsker å bo hjemme
- Positivt at avstanden mellom yngre og eldre er mye mindre. Mange er engasjert i de samme tingene. Engasjementet kan gi store muligheter.
- Utfordringer med å rekruttere nok personell. Alle kommuner sliter med å få nok personell. Vi ligger midt i mellom to by-kommuner med utdanning som ikke er positivt for oss
- Det viktigste er å se på arbeidsfordeling, hvem gjør hva? Utvide grunnbemanningen. Få opp trivselen og ned sykefraværet. Når man får opp bemanningen så må man begynne å se på langvakter.
- Få en personalpool for å få ned sykefraværet. Tror man bruker så mye penger på sykefravær/innleie at det vil lønne seg å ansette flere
- Satse mer på ungdommer og hvordan man skal få de inn i jobb. Øke rekrutteringsarbeidet.
- Hvordan bruker vi den kompetansen man har? Kan man bruke sykepleierne mer på tvers? Hvilken kompetanse trenger vi? Kan man klare oss med flere assistenter og bruke sykepleierne mer felles på de ulike enhetene (sykepleierteam)
- Ser forlitt på hvordan man skal mestre egen hverdag. Forebyggende/tverrfaglig team, hjemmebesøk for å forberede befolkningen på en god måte. Ta gode valg.

Gruppe 4

- Vi må legge til rette for at folk som ønsker det kan jobbe lengre
- Vi har et dimensjoneringsproblem med flere eldre og arbeidsbæreevnen går ned
- Yngrebølgen - må ikke glemme at det vil være flere yngre som også vil ha store behov for bistand
- Er det mulig å løfte alt innenfor vår kommune? Kanskje må vi sende mer ut av kommunen
- Vi går tom for folk før vi går tom for penger
- Ikke mulig at folk skal kunne bo hele livet sitt i nærmiljøet de er vant til. Man kan ikke ha sykehjem over alt - dette har vi ikke ressurser til
- Må beholde de rommene vi har også må vi ut å få samarbeid med andre kommuner. Samarbeide med nabokommunene for å bruke de plassene vi har i området. Dette på kort sikt (2-3 år). På lengre sikt må man bygge opp på en plass.

- Samme utfordringen i hele landsdelen. Vi finner ikke den arbeidskraften vi har behov for og vil ikke klare å drifte slik vi har gjort frem til nå.
- Sykehjem er som et minisykehus- forventningene til behandling og hvor lenge man skal behandle er større enn det har vært tidligere.
- Velferdsteknologien - denne skal både kjøpes inn, men skal også implementeres og driftes.
- Må snu holdningen i befolkningen slik at man kan bo lengst mulig hjemme. Hjemme er nødvendigvis ikke der man har bodd hele livet. Man må tørre å tenke nytt.
- Gjøre om f.eks SBS til omsorgsboliger også drar hjemmesykepleien innom der på samme måte som de gjør til andre typer boliger.
- Viktig at man får en ordentlig realitetsorientering blant både innbyggerne og politikerne. Må få til en kulturendring og få folk til å skjønne hvor stort dette blir og hvor mye det kommer til å kreve.
- Arbeidskraften er nøkkelen til hvordan man kan drifte tjenestetilbudet.
- Forebygging: Man kan ikke forebygge at folk blir eldre og må dermed forebygge på andre måter. Bruke forebyggende ressurser til å unngå utenforskap. Bruke ressurser for å få innbyggerne til å tilrettelegge for egen alderdom. Ikke bare staten og kommunen som kan gjøre grep for å ivareta egen alderdom.
- Tilrettelagte hus vil også kunne være behov for om man kommer i en ulykke og har behov for tilrettelegging.
- Mer fokus på aldersvennlig samfunn.

Gruppe 2

- Savner større fokus på geriatrien. Hvordan skal man "hanskes" med de eldre hjemmeboende og som kanskje begynner å bli dement. Hvordan møter man de som pårørende? Bør man ha spesialister på geriatri. Kan ha mye å si for bla familieforhold og hvordan tjenesteapparatet. Kurs for pårørende for hvordan man skal omgås eldre. Hvordan skal de rundt forholde seg til de utfordringene som eldre opplever?
- Når man ikke kan bo "hjemme hjemme" så bør man ha et alternativ til et hjem. Må ha en sone mellom der man bodde i sitt yngre voksne liv men før man er så dårlige at man trenger sykehjemsplass. Ved å ha bofellesskap vil mange kunne klare å bo hjemme lengre om man bor i nærheten av andre i samme situasjon
- Yngre har kanskje flyttet mer og er mer vant til å forflytte seg - tror det vil være enklere for denne gruppen å flytte til et annet type hjem enn det de har bodd i hele livet enn for de som er eldre nå.
- Om man bor i et bofellesskap kan man være en trygghet for hverandre. Forebyggende rolle for hverandre ved å unngå ensomhet.
- Bygge opp/tilby andre boliger for å skape trygghet.
- Nærhet til det man har behov for
- Pris for boligen må være til en pris som er til å leve med. Mange skal selge en enebolig som de får lite for. Mange er ikke vant til å betale husleie og får sjokk når de skal i omsorgsbolig.
- Kan være forebyggende at det er "lys i nabohuset" ved å samle folk (boliger i klynger, leilighetskompleks). Mulighet for felles areal hvor man kan samles i tillegg for å besøke hverandre.
- Mange av fremtidens pensjonister har bedre økonomi enn dagens minstepensjonister.
- Tilrettelegge i arealplanleggingen for å bygge samlede boliger både for kommunale og private bygg.
- Se på om kommunen kan spare på å bygge slike boliger (omsorgsboliger)
- Bygge hus for leie og eventuelt salg.

- Forebygging: få opp aktivitetsnivået. Den enkelte må være bevist på dette. Ut å gå.
- Tilrettelegge for turstier med parkering i tilknytning. Treningssenter. Mangel på universelt utformede turstier. Viktig å gi muligheten for at alle kan komme seg ut.
- Dagsenter for ensomme eldre

Gruppe 1

- Vi er nødt til å slå sammen for å drifte institusjoner. Bør ha en felles institusjon, mulig sammen med Evenes.
- Samle hjemmesykepleierressursene. Må ha aktive folk på natt.
- Kløverheimen og SBS som omsorgsboliger
- Sentralisere mer slik at man har hender nok til å ivareta alle
- Må få en strategiplan/handlingsplan på plass som kan si noe om hvilken retning man skal ha som kommune. Hvor skal man "legge trykket"?
- Se på mulighetene man har for å bli en bedre arbeidsplass? F.eks. arbeidstøy til hjemmetjenesten
- Man sliter ut de ansatte ved at man har for få ressurser og mange må jobbe doble vakter
- Se på heltidskultur for de som ønsker det
- Se på muligheten for å utvide det interkommunale samarbeidet. Se på tvers av både kommunegrenser og fylkesgrenser - kan man "drifte mer i lag" for å skape bedre tjenester.
- Kommunen har mye gammel, slitt bygningsmasse som må vedlikeholdes.

Levekår, frivillighet og folkehelse

Sammendrag fra alle gruppene

- **Inkludering av alle aldersgrupper og samfunnsgrupper:** Det er et tydelig behov for aktiviteter og møteplasser for mennesker i ulike aldre og livssituasjoner, spesielt de som er ensomme, syke eller mangler et sosialt nettverk.
- **Frivillighetens rolle:** Frivilligheten er anerkjent som en viktig ressurs for å skape sosiale møteplasser og bidra til samfunnets velferd. Det er også behov for å gjøre det lettere å delta i frivillighetsarbeid ved å senke terskelen og ikke kreve forpliktelse.
- **Samarbeid mellom kommune og frivillighet:** Det blir understreket at kommunen bør anerkjenne og støtte frivilligheten, både økonomisk og praktisk, og legge til rette for at frivillige kan bidra effektivt.
- **Rekruttering og fornyelse i frivilligheten:** Det er bekymring for at dagens frivillige eldes uten at yngre generasjoner trer inn. En utfordring er å tiltrekke nye frivillige og å skape et miljø hvor det er lett å bidra uten store forpliktelser.
- **Tilrettelegging for lavterskeltilbud:** Tilbud som er lett tilgjengelige og inkluderende, som turstier og sosiale møteplasser, er sentrale for å skape samhold og forebygge utenforskap.

Notater fra gruppearbeid

Gruppe 1: Hvordan kan vi inkludere alle?

- Kan vi bli bedre på å fange opp utenforskap? Fjerne noen linjer, folk prater mer med hverandre.
- Frivillighetssentralen burde hatt mer samarbeid med institusjoner,
- Vanskelig at frivillige forplikter seg, folk vil ikke binde seg. Møtearena og samarbeid er viktig.

- Lage mer overordnede arena i bygdene, ala MISBU, Lucky Kongsvik.
- Uformelle samlingsplasser, felles interesser.

Hvilken rolle kan frivilligheten ha?

- Frivillige blir bygdas vaktmestere, ala MISBU.
- Mer organisering av frivillig arbeid.
- Bruk pensjonister til å bidra inn i f.eks. planlegging m.m.
- Frivillige kan bidra til nesten alt, heie på de frivillige i alle sammenhenger.
- Anerkjenn den jobben som gjøres i dag av frivilligheten.
- Småjobbsentral, bidra med f.eks. praktisk arbeid. Bo trygt hjemme.
- Hvilken holdning har neste generasjon til frivillighet? Frivilligheten har problemer med rekruttering

Gruppe 2: Hvordan kan vi inkludere alle?

- Mangler tilbud fra 30-50 år, sosiale sammenkomster m.m.
- Aktiviteter for alle, også internasjonale folk – for å forhindre utenforskap.
- Ikke alle har familie rundt seg.
- Folk som er utsatt pga. sykdom m.m.
- Tilrettelegge for møteplasser.
- Hvordan blir man møtt av kommunalt ansatte – generelt innenfor alle enheter

Hvilken rolle kan frivilligheten ha?

- Dugnadsånden er gått ned.
- De som opplever utenforskap, hvordan inkludere disse? Kan frivilligheten bidra her? **NAV** kan gi f.eks. lønnstilskudd? Jobb er viktig både for det sosiale og for økonomi.
- Kan vi få ei prosjektstilling – få fol1 i arbeid.
- Mange eldre kan være ensomme, ikke alle har familie rundt seg – bistand til praktisk arbeid.. Hvordan kan frivillige bidra her? Kan kommunen bidra inn, med mer tilskudd til lag og foreninger som arrangerer møteplasser.

Gruppe 3: Hvordan kan vi inkludere alle?

- Lavterskelltilbud. F.eks. Tjukkas-gjengen i Kongsvik.
- Friluftsliv, mange aktive turlag. Lage stier/trase som folk kan gå i, kan gruses, universell utforming. Kan gå og benytte stiene uansett hvor du bor.
- Hvem skal vi tilrettelegge for, og hvem har mest behov for tilrettelegging. F.eks. i forbindelse med Friluftslivets år. UU.
- Skoleelever og familier bli kjent i nærområdet.
- De som kanskje faller litt utenfor, og ikke er A4 – hvordan inkludere disse?

Hvilken rolle kan frivilligheten ha?

- De som driver frivillig arbeid blir eldre, hvem tar over? Rekruttering av yngre folk
- Ikke gjøre terskelen for høy for å drive frivillighet. Ta med folk, og senke terskelen for å være med å bidra. Være delaktig på de premissene som de ulike, for eksempel tilflyttere kan bidra med.
- Som erfaren leder i frivilligheten må man tørre å la andre slippe til
- Viktig at frivilligheten ikke MÅ forplikte seg, men gjøre det de har lyst til... At det er uforpliktende er viktig.

Gruppe 4: Hvordan kan vi inkludere alle?

- Hvem sitt ansvar er det å drifte f.eks. restauranter?
- Tjeldsund kommune har mange flotte tilbud innen folkehelse, frivillighet og kultur. Veldig mye godt arbeid i bygdene innen frivillighet.
- Klarer vi å få med alle, og de som virkelig faller utenfor.
- Må inkludere alle trinnene i frivilligheten – folk er frivillige for at de liker det de holder på med, og vil inkludere alle.
- Utfordringa er de grupper ingen følger opp. Hvordan nå disse gruppene?

Hvilken rolle kan frivilligheten ha?

- Slipp frivilligheten til.
- Viktig at kommunen anerkjenner det frivillige arbeidet som de frivillige gjør, både økonomisk og verbalt.
- Frivilligheten kan bistå i mange sammenhengen, men kommunen må samtidig ha strukturene på plass.
- Kommunen må si ja, når frivilligheten banker på døra.
- Ofte kan øremerka midler være de som kuttes først.
- Motivasjon og inspirasjon fra kommunen er viktigst for frivilligheten